

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภายหลังจากที่ได้มีการจัดตั้งข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้า (The General Agreement on Tariffs and Trade, GATT) หรือข้อตกลงแกตต์ 1947 ขึ้นเพื่อเป็นกฎระเบียบในการดำเนินการทางการค้าระหว่างประเทศอันส่งเสริมให้เกิดการค้าเสรีและขจัดอุปสรรคทางการค้าเพื่อให้การค้าดำเนินไปอย่างเป็นระเบียบและเป็นธรรมมากยิ่งขึ้น ซึ่งจากการที่มโนนโยบายการค้าเสรีนี้ได้ส่งผลให้ประเทศต่างๆทั่วโลกมีการติดต่อทำการค้ากันอย่างกว้างขวางและเกิดการขยายตัวทางการค้าเพิ่มมากขึ้นทำให้แต่ละประเทศล้วนมีความต้องการที่จะเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันทางการค้าของประเทศตนให้สูงขึ้น

แม้ว่าข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้าหรือข้อตกลงแกตต์จะเป็นข้อตกลงระหว่างประเทศที่ใช้หลักการการค้าเสรี และหลักการไม่เลือกปฏิบัติที่ประเทศภาคีจะต้องปฏิบัติตามเคร่งครัดก็ตาม แต่เมื่อพิจารณาจากความเป็นจริงแล้วจะเห็นได้ว่ายังคงมีประเทศภาคีพยายามกระทำการที่เป็นการกีดกันทางการค้าหรือละเมิดต่อข้อตกลงทางการค้าและภาษีศุลกากรอยู่เสมอซึ่งอาจก่อให้เกิดเป็นความขัดแย้งระหว่างประเทศได้ ดังนั้นเพื่อเป็นการยุติปัญหาข้อพิพาททางการค้าระหว่างประเทศที่เกิดขึ้นจึงจำเป็นที่จะต้องมีการระงับข้อพิพาทระหว่างประเทศเพื่อใช้ในกระบวนการระงับข้อพิพาท โดยกระบวนการระงับข้อพิพาทภายใต้ข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้านี้จะตั้งอยู่บนพื้นฐานของบทบัญญัติมาตรา 22 และ 23 ของข้อตกลงแกตต์ 1947 ที่เป็นการเจรจาหรือระหว่างประเทศคู่พิพาทเพื่อหาข้อยุติอันเป็นที่น่าพอใจของทั้งสองฝ่ายในปัญหาข้อพิพาทที่ละเมิดต่อการปฏิบัติตามข้อตกลงแกตต์ ซึ่งหากประเทศคู่พิพาทไม่สามารถตกลงระงับข้อพิพาททางการค้าระหว่างประเทศที่เกิดขึ้นได้ที่ประชุมใหญ่แกตต์จะเข้ามาแทรกแซงเพื่อทำการประนีประนอมข้อพิพาทที่เกิดขึ้น

อย่างไรก็ดี ในความเป็นจริงทางการค้าระหว่างประเทศนั้น ประเทศต่างๆ ล้วนมีศักยภาพทางการแข่งขันและฐานะทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน กล่าวคือสมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาจะมีอำนาจในการเจรจาต่อรองและฐานะทางเศรษฐกิจที่ด้อยกว่าสมาชิกที่เป็นประเทศพัฒนาแล้วเป็นอย่างมาก จึงส่งผลให้เมื่อเกิดปัญหาข้อพิพาททางการค้าระหว่างประเทศพัฒนาแล้วกับประเทศกำลังพัฒนา กลไกการระงับข้อพิพาทแกตต์ 1947 จึงยังไม่เอื้อประโยชน์แก่ประเทศกำลังพัฒนาในการดำเนินกระบวนการระงับข้อพิพาทภายใต้กฎเกณฑ์ดังกล่าว

จากการที่กระบวนการระงับข้อพิพาทแกตต์ 1947 ยังไม่มีการกำหนดบทบัญญัติพิเศษสำหรับประเทศกำลังพัฒนาเพื่อช่วยเหลือสมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาในการดำเนินกระบวนการระงับข้อพิพาท จึงได้มีการแก้ไขปรับปรุงกฎเกณฑ์และกระบวนการระงับข้อพิพาทแกตต์ให้มีประสิทธิภาพและเอื้อประโยชน์แก่สมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนามากยิ่งขึ้นโดยความเข้าใจว่าด้วยกฎเกณฑ์และกระบวนการระงับข้อพิพาท (Understanding on Rules and Procedures Governing the Settlement of Disputes, DSU) ภายใต้ข้อตกลงจัดตั้งองค์การการค้าโลก [Agreement Establishing the World Trade Organization (WTO)] (ซึ่งต่อไปนี้จะเรียกว่า “ความเข้าใจฯ 1994”) ที่เป็นกระบวนการยุติข้อพิพาททางการค้าที่สำคัญสำหรับสมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากในกระบวนการระงับข้อพิพาทภายใต้ข้อตกลง WTO นี้ได้กำหนดหลักการสำคัญในการดำเนินการโดยให้ประเทศสมาชิก WTO ได้ใช้แนวทางอันเป็นที่ยอมรับกันในการยุติข้อพิพาทที่เกิดจากการเจรจาระหว่างสมาชิกขององค์การการค้าโลกแทนการใช้การตัดสินใจร่วมกันของประเทศภาคีทั้งหมดในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งหลักการดังกล่าวนี้ได้ส่งผลให้ประเทศที่เล็กกว่าหรือประเทศกำลังพัฒนาไม่ตกเป็นฝ่ายเสียเปรียบประเทศที่มีอำนาจเหนือกว่า นอกจากนั้นกระบวนการระงับข้อพิพาทในความเข้าใจฯ 1994 ยังได้มีการกำหนดบทบัญญัติที่ได้ให้สิทธิประโยชน์หรือสิทธิพิเศษกับประเทศกำลังพัฒนาไว้หลายประการ โดยสิทธิพิเศษสำหรับสมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาตามบทบัญญัติพิเศษนี้สมาชิกที่เป็นประเทศพัฒนาแล้วจะไม่ได้รับประโยชน์จากบทบัญญัติดังกล่าวที่กำหนดไว้แต่อย่างใด

อย่างไรก็ดีเมื่อพิจารณาจากความเป็นจริงในปัจจุบันแล้วยังมีปัญหาอยู่ว่าสมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาได้รับสิทธิพิเศษตามความมุ่งหมายของการจัดทำข้อตกลง WTO จริงหรือไม่เพียงใด ฉะนั้นเพื่อให้ทราบว่าประเทศกำลังพัฒนาได้รับประโยชน์จากสิทธิพิเศษตามความเข้าใจฯ 1994 จริงหรือไม่นั้น จึงจำเป็นที่จะต้องทำการศึกษาวิเคราะห์ตามขั้นตอนต่างๆ ดังต่อไปนี้คือ

1. ศึกษาถึงวิวัฒนาการและหลักกฎหมายของกระบวนการระงับข้อพิพาทในแก็ตต์
2. ศึกษาถึงหลักกฎหมายการค้าระหว่างประเทศที่ใช้เป็นกรณีพิเศษสำหรับประเทศกำลังพัฒนาในกระบวนการระงับข้อพิพาท
3. ศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคของประเทศกำลังพัฒนาที่เกิดจากการใช้สิทธิพิเศษในกระบวนการระงับข้อพิพาทภายใต้ข้อตกลง WTO

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยพิกัดอัตราภาษีศุลกากรและการค้าในเรื่องของกลไกการระงับข้อพิพาทแก็ตต์ และกระบวนการระงับข้อพิพาทอื่นได้แก่ ความเข้าใจว่าด้วยกฎเกณฑ์และกระบวนการระงับข้อพิพาทภายใต้ข้อตกลงจัดตั้งองค์การการค้าโลก
2. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ถึงสิทธิพิเศษที่ประเทศกำลังพัฒนาได้รับในความเข้าใจว่าด้วยกฎเกณฑ์และกระบวนการระงับข้อพิพาท (Understanding on Rules and Procedures Governing the Settlement of Disputes) ภายใต้ข้อตกลงจัดตั้งองค์การการค้าโลก (Agreement Establishing the World Trade organization)

1.3 สมมุติฐานของการวิจัย

การใช้กระบวนการระงับข้อพิพาทในความเข้าใจว่าด้วยกฎเกณฑ์และกระบวนการระงับข้อพิพาท (Understanding on Rules and Procedures Governing the Settlement of Disputes) ภายใต้ข้อตกลงจัดตั้งองค์การการค้าโลก (Agreement Establishing the World Trade organization) นั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะเป็นเวทียุติข้อพิพาทและให้ความเป็นธรรมกับประเทศกำลังพัฒนาโดยได้มีการกำหนดบทบัญญัติพิเศษในกระบวนการระงับข้อพิพาทสำหรับประเทศกำลังพัฒนาไว้ แต่ในความเป็นจริงแล้วประเทศกำลังพัฒนาอาจยังไม่ได้รับประโยชน์เต็มที่จากบทบัญญัติดังกล่าว

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

มุ่งศึกษาถึงกระบวนการระงับข้อพิพาทและการบังคับใช้ภายใต้ข้อตกลงจัดตั้งองค์การการค้าโลกโดยเฉพาะในกลุ่มของประเทศกำลังพัฒนา โดยจะทำการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างกระบวนการระงับข้อพิพาทที่มีอยู่เดิมตามข้อตกลงแกตต์ 1947 กับความเข้าใจฯ 1994 รวมทั้งจะพิจารณาถึงสิทธิพิเศษของประเทศกำลังพัฒนาหลังจากที่มี DSU แล้ว

1.5 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องหรือเป็นหลักของวิทยานิพนธ์

- หลัก Special and Differential Treatment
- หลักอัตโนมัติ (Automaticity)
- หลักความเป็นกลาง (Impartiality)
- หลักความโปร่งใส (Transparency)
- หลักความรวดเร็ว (Speediness)
- หลักไม่เลือกปฏิบัติ (Non – Discrimination)
- หลักการปฏิบัติตามสนธิสัญญาโดยเคร่งครัด (Pacta sunt servanda)

1.6 วิธีการศึกษาค้นคว้า

ใช้วิธีการวิจัยเอกสาร โดยจะศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากกฎหมายเศรษฐกิจระหว่างประเทศ รวมทั้งกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการระงับข้อพิพาททั้งที่เป็นภาษาไทยและภาษาต่างประเทศโดยนำมาสรุปวิเคราะห์เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการวิจัย

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการทำวิทยานิพนธ์

ทำให้เข้าใจถึงกระบวนการระดับข้อพิพาทภายใต้ข้อตกลงจัดตั้งองค์การการค้าโลกได้อย่างชัดเจน และเมื่อได้ศึกษาตามวัตถุประสงค์และทดสอบความถูกต้องตามสมมติฐานแล้ว จะทำให้ทราบถึงผลบังคับของระบบดังกล่าวว่า ระบบการระงับข้อพิพาทนั้นมีสภาพบังคับอันจะเป็นประโยชน์แก่การลดความขัดแย้งในทางการค้าหรือไม่ อย่างไร รวมทั้งทราบถึงสิทธิพิเศษของประเทศกำลังพัฒนาในระบบการระงับข้อพิพาทภายใต้ข้อตกลงจัดตั้งองค์การการค้าโลกว่าได้กำหนดสิทธิพิเศษไว้อย่างไร และประเทศกำลังพัฒนาได้รับสิทธิพิเศษตามบทบัญญัตินั้นจริงหรือไม่ ตลอดจนทราบถึงข้อดีข้อเสียของระบบดังกล่าวเพื่อประโยชน์ในการเลือกใช้หากมีความจำเป็นอันสามารถพัฒนาเป็นแนวทางในการแก้ไขกฎเกณฑ์ในกระบวนการระงับข้อพิพาทต่อไปได้ในอนาคต